

Валерія Вікторівна СТЕЦЕНКО,

*курсантка факультету підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*

ДИСКУРС ЩОДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕДІАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Наголошується на необхідності застосування альтернативних методів вирішення суперечок між комунікативними сторонами, за яких кожна зі сторін обстоює свою правоту. Пропонується розглянути конструктивне вирішення конфліктів майбутніми юристами (адвокатами, прокурорами, правоохоронцями) завдяки техніці медіації.

Поняття «медіація» осмислюємо як комплексний механізм, який надає можливість сторонам комунікації контролювати як сам процес суперечки, так і його результат. Сторони, які вирішують суперечки, є прямими «власниками спору», тобто учасники самостійно обирають варіант його врегулювання, власну поведінку та емоційний стан. Перемовини сторін за перебігу медіації характеризуються короткими висловлюваннями, якими обмінюються для доказування власної позиції, вираження вагомих інтересів та прагнень особи. З огляду на конкретні життєві ситуації під час медіації сторони намагаються зміцнити значущість своїх намірів, формують так звану «лінію фронту», «червоні лінії» тощо. Зазначені «лінії» стають перепорою на шляху вирішення конфліктів. Проте зауважимо, що медіація, звісно, послаблює напруженість та загострений емоційний стан сторін, однак пам'ятаємо про те, що учасники вільно виражають особисту позицію, що надає можливість для досвідчених медіаторів довести іншій стороні власне інтереси протилежної сторони. Суттєвими ознаками застосування варіативної техніки медіації є:

- присутність медіатора, посередника як носія відповідної соціо-психотехнології;
- наявність сторін, які конфліктують;
- позасудовий порядок розгляду справи, неформальна обстановка;
- визначення потреб, мотивацій та значущих цілей між опонентами конфлікту.

Існує така думка: «медіація є гнучкою за своєю природою». «Гнучкою за природою» означає, що сторони вільним способом без урахування норм та встановлених правил реалізують волевиявлення, позицію, ставлення до проблеми, зосереджуються на фінальній меті досягнення домовленостей, не нав'язують чітко окреслений спосіб розв'язання протиріч, який ґрунтується на декларативному характері. З огляду на те, що

базовим принципом медіації є добровільність, розуміємо, опоненти конфлікту мають йти на взаємопоступки. Також медіація передбачає активну участь сторін, між якими триває комунікація, під час якої учасники по черзі висловлюють свої значущі проблеми, таке вираження інтересів поведінки конфліктуючих опонентів має втілення у принципі активності. До того ж процес медіації передбачає принцип конфіденційності, який дає змогу сторонам не боятися розголошення своїх потреб та вимог, що надає можливість бути більш відкритими один перед одним. Також до основних принципів, медіації можемо віднести:

- нейтральність та безоціночність;
- прийняття відповідальності за наслідки конфлікту.

Щодо правил ведення медіації, то вони різні і безпосередньо залежить від сторін. Наприклад, говорити по черзі - одне із внутрішніх правил при проведенні медіації. Окрім цього, наведемо ще декілька правил:

- нікого не ображати під час перебігу комунікації;
- з'ясовувати суть справи поступово, зважаючи на погляди один

одного;

- у разі потреби зробити перерву (крокус) тощо.

Майбутні юристи (адвокати, правоохоронці, прокурори), які формують медіаційну компетентність, на наш погляд, мають володіти такими навичками для управління конфліктною поведінкою сторін у конструктивному напрямі: неупередженість, незалежність, розсудливість, тактовність. Тут доречним вбачаємо наголосити, що медіація передбачає втручання третьої сторони, яка не є суддею, прокурором чи арбітром. Медіатор – це посередник, який надає допомогу у вирішенні протилежності думок. Він має бути незалежним та компетентним. Для медіатора не притаманно віддавати пріоритет стороні, яка намагається обдурити, завуальовано надати пропозицію, що неможливо втілити в реальному життєвому просторі. З огляду на вищезазначене, медіатор має зайняти нейтральну, незалежну позицію стосовно сторін, аналізувати істинну проблему та відмежовувати спільні та відмінні позиції:

- професійна позиція включає за основу ґрунтовне осмислення природи виникнення конфлікту, нейтральне ставлення до безпосередніх учасників, відстороненість від надання будь-якої зі сторін переваг щодо боротьби за утвердження особистої позиції інтересів, поглядів, намірів; незалежність та неупередженість від усталених стереотипів, визнаних, загальноприйнятих норм моралі, права тощо.

- психологічна та процедурна складова охоплює спектр особистісних якостей та знань щодо реалізації правильної процедури медіації щодо установленого алгоритму її проведення (витримка, стресостійкість та толерантність). Зокрема щодо процедурної складової медіація охоплює чітко сплановані етапи необхідні для управління по втіленню алгоритму різновиду медіації.

– комунікативна складова передбачає вміння безсторонньої комунікації, тобто йдеться про техніки професійного спілкування медіатора (перифраз, віддача, резюмування) медіатор не приєднується до жодної зі сторін у боротьбі, дискусії, суперечці, контролює перебіг емоційного стану сторін комунікації; підтримує баланс сил, аналізує невербальну комунікацію тощо.

Медіація існує для розв'язання конфлікту, з'ясування основи його початку. Фінальна мета проведення медіації – вирішення спору між сторонами конфлікту. Вирішення компромісу може бути втілено в спосіб домовленості, пропозиції більш вигідного рішення, поступків щодо іншої сторони, відшкодування завданої істотної шкоди.

Отже, убачаємо за потрібне виділити не лише основні професійні якості майбутніх юристів-медіаторів, а й окреслити суттєві переваги процесу медіації для сторін, які конфліктують в порівнянні з традиційною юридичною практикою:

- економія часу розв'язання протиріч;
- збереження, поновлення взаємин із протилежною стороною;
- запобігання проявам у майбутньому аналогічних конфліктів;
- безоплатність або відносно низька ціна вирішення спорів-конфліктів;
- можливість впливати на результат, зміна перебігу обставин;
- реалізація виконання визначених домовленостей, умов.

Загалом процес медіації передбачає відхилення від норм та правил, тобто при вирішенні спору сторони керуються вільним перебігом обставин, за яких розглядаються протиріччя. Ще значущим аспектом медіації, на нашу думку, є те, що вказаний процес не передбачає обов'язкової домовленості як кінцевого результату. У сторін завжди є можливість все вирішити традиційним судовим шляхом більш складним та тернистим.

Отримано 28.02.2020

